

Yttrande över översiktsplan för Sundsvalls kommun

Inledning

Sundsvalls kommun har i enlighet med 3 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL) översänt ett förslag till översiktsplan till Länsstyrelsen för granskning.

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § PBL. Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 20 § PBL).

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från:

Försvarsmakten
Luftfartsverket
Post- och telestyrelsen
Skogsstyrelsen
Statens geotekniska institut (SGI)
Svenska kraftnät
Trafikverket
Energimyndigheten (RI vindkraft)
Havs- och vattenmyndigheten
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Sametinget
Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Sjöfartsverket
Tillväxtverket

Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Länsstyrelsen samlade bedömning är att översiktsplanen över lag beskriver kommunens planeringsförutsättningar på ett ändamålsenligt sätt. Nedan följer samlad bedömning kring det som omfattas av länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL.

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen i stort sett tillgodoses, men att kompletteringar i text och karta föreslås.

I flera fall överlappas riksintressen för kommunikationer med föreslagen ändrad markanvändning, länsstyrelsen står fast vid att detta är olämpligt. Länsstyrelsen noterar att kommunen har en avvikande mening kring riksintresse kommunikationer (3 kap. 8 § MB) och riksintresse vindbruk (3 kap. 8 § MB). Länsstyrelsen vidhåller att riksintressena ska fortsätta gälla till det att annat beslut fattas om riksintressenas utbredning.

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs, men att kompletteringar i text och karta kan göras.

Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen är förenlig med 7. Kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Länsstyrelsen bedömer att bebyggelse och byggnadsverk i stort inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion, med reservation för de frågor som rör transporter av farligt gods där länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör utvecklas.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Bilagan (Bilaga 2) för riksintressen redovisar riksintressena på ett förtjänstfullt sätt. Nedan följer kommentarer kring de riksintressen där länsstyrelsen har synpunkter. För de riksintressen som inte redovisas nedan har länsstyrelsen inga synpunkter.

Naturvård (3 kap. 6 § MB)

Länsstyrelsen gör bedömningen att översiktsplan för Sundsvall 2040 behandlar riksintressen för naturvård på ett bra sätt, men att kompletteringar kan göras.

I bilagan för riksintressen (Bilaga 2: Riksintressen i Sundsvalls kommun) redogör kommunen intressekonflikter mellan ändrad- samt pågående markanvändning och riksintresse naturvård Norra Alnön (NRO22001). I översiktsplanen är det MBT-äl Rökland samt SBS-u vid Slädaviken som berör riksintresset. Utpekade naturvärden i riksintresset berör odlingslandskapets värden i exempelvis hagmarker, ängspartier, vägkanter och hållmarker samt hävdade havsstrandängar. Även tidigare jordbruksmark som är under igenväxning med lövskog av framför allt gråal och hägg är skyddsvärda med bland annat värdefull flora. Den rödlistade arten mnemosynefjäril har på Alnön och Söråkerslandet sitt starkaste fäste i landet.

Enligt kommunens riktlinjer för MBT-äl ska inte jordbruksmark, ångar eller hagar ianspråktagas för bebyggelse. Det berörda området utgörs i huvudsak av yngre skog. Länsstyrelsens bedömning är att det krävs en mer detaljerad inventering av området för att utröna om det är lokaler med flora som kan vara attraktiv för mnemosynefjäril innan beslut fattas om bebyggelse.

Kulturmiljövård (3 kap. 6 § MB)

Länsstyrelsen gör bedömningen att översiktsplan för Sundsvall 2040 i stort sett behandlar riksintressen för kulturmiljövård på ett bra sätt. Inte heller anses översiktsplanen medföra en betydande miljöpåverkan eller påtaglig skada. Däremot kan översiktsplanens vägledande funktion förbättras om kommunen utvecklar hur riksintressenas värden ska behandlas.

Kommunen omfattas av ett flertal riksintressen för kulturmiljövård. Riksintressena uttrycker landskapets rika historia från bronsålder till modern tid och kan vid väl omhändertagande i översiktsplanen ge förutsättningar till utveckling med bevarade värden. Landskapsbild och stadsbild är viktiga aspekter för att skapa attraktivitet och kunskap om platser. Utformning av offentliga rum, parker och byggnader i stads- och kommunalsentrum påverkar inte bara de som ska nyttja platsen utan alla som vistas i och besöker dessa områden. Kommunen ska därför bland annat värna om kulturhistoriska värden och främja arkitektoniska värden i den byggda miljön samt ta hänsyn till stadens gröna kulturmiljövärden, såsom alléer, murar, kyrkogårdar, fornlämningar och dess närområden samt parker, detta upplevs positivt.

Länsstyrelsen anser dock att riksintressena behandlas fortfarande summariskt och förtydliganden kan förbättra översiktsplanen. Fördjupanden av vilken typ av utveckling som är förenlig med respektive riksintressesområde, vad som kan prövas i bygglov samt hur riksintressena ska förvaltas bör ge goda förutsättningar för ett långsiktigt omhändertagande av riksintressenas värden.

Specifika synpunkter

Hur hänsyn ska tas till riksintressen för kulturmiljövård är inte beskrivet under lokala riktlinjer eller konsekvenser. Det kan skrivas som "Området ligger intill fornlämningar vilket måste beaktas i kommande planskeden".

Kommunen skriver under lokala riktlinjer för stenstaden (s.99) att man kan tänka sig inreda vindar för att öka stenstadens attraktivitet. Länsstyrelsen anser att det vore bra med någon typ av fördjupning eller exemplifiering av vad framtida utvecklingsperspektiv i förhållande till bevarande i första hand avser. Kommunen skriver vidare att vid dessa ombyggnationer bör samråd ske med antikvarisk expertis. Länsstyrelsen anser att texten bör justeras till att ombyggnation ska ske i samråd med antikvarisk, med hänvisning till stenstadens unika värden.

Under rubriken Landsbygd tätortsnära kulturlandskap LBK finns riksintressena beskrivna på ett bra sätt. Även kulturmiljöer med bebyggelse och fornlämningar beskrivs där. Tyvärr är inte beskrivningarna för övriga kategorier av områden lika beskrivande.

Hänvisning eller beskrivning till riksintressen för kulturmiljövård kan med fördel kompletteras för Kungsnäs (MBT-ä15), området omfattas inte av RI, men närhet till Selånger-Kungsnäs (y 10) och hur kommunen förhåller sig till det bör nämnas.

En kort beskrivning av RI för Norra Alnön (Y 11) kan kompletteras till texten om MBT-ä1 Rökland på s.59.

Översiktsplanen hanterar i flera fall förekomsten av fornlämningar och hänsyn till dessa genom lokala riktlinjer eller under avsnitt för konsekvenser vilket anses vara positivt. Länsstyrelsen ser dock en brist i att uppgifter om kulturmiljön kan finnas i planeringsunderlaget men inte i granskningshandlingen vilket kan påverka översiktsplanens användbarhet negativt.

Kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

Länsstyrelsen gör bedömningen att översiktsplan för Sundsvall 2040 i stort sett behandlar riksintressen för kommunikationer på ett bra sätt. Det finns fortfarande markanvändning som överlappar med riksintresseområden för kommunikationer. Länsstyrelsen vidhåller att riksintressena ska fortsatt gälla till det att annat beslut fattas om riksintressenas utbredning.

Vägar av riksintresse

E4

Länsstyrelsen anser fortsatt att det inte är lämpligt att överlappa annan markanvändning eller infrastruktur med

riksintresseskorridorer eller områden där staten är väghållare. Exempel går att se vid VIF-ä10 Stockvik Vaple som ligger över E4. E4 är ett riksintresse som behöver värnas om och ska inte överlappas av någon annan markanvändning.

E14

För genomförande av utvecklingsområden med direkt eller indirekt koppling till Bergsgatan (E14) måste trafiken utredas för att säkerställa att trafiksituationen på E14 inte belastas negativt. Detta gäller även MBT-ä 16 (Katrinehill) och VIF-ä 7 (Nacksta västra).

Kommunen redovisar sin syn på att framtida sträckning av E14, där Hulivägen föreslås utgå som riksintresse. Det är positivt att kommunen tar ställning i översiktsplanen, men det finns fortsatt områden som gör intrång på korridoren. Fastställande av korridor förväntas ske vid årsskiftet 2022/2023. Länsstyrelsen anser att detta bör revideras till dess att val av korridor fastställs.

I texten redovisas kommunens val av korridor TIV-ä1, men i karta som TIV-ä.

Banor av riksintresse

Järnväg Sundsvall- Härnösand (framtida)

Området MBT-ä13 Strömstadsvägen samt MBV-ä8 ligger fortfarande inom riksintressekorridoren för järnväg. Kommunen redogör synen på korridorens bredd, vilket är positivt. Om området tas i anspråk innan banans placering är fastställd är det endast möjligt att uppföra bostäder med placering i relation till befintlig korridor för att klara säkerhetsavstånd för buller, risker för farligt gods etc. När banans placering är fastställd kan hela området tas i anspråk, med givet säkerhetsavstånd till banan.

Ådalsbanan

I dagsläget är inte Ådalsbanans placering fastställd. Trafikverket har påbörjat ett arbete med att ta fram en linjestudie för den framtida järnvägssträckningen.

Undantaget till intrång i riksintresseskorridor

Trafikverket har tagit ställning kring val av korridor för ostkustbanan Gävle – Sundsvall, Där den östra korridoren utgår. Överlappande markanvändning inom östra korridoren anses därför vara

oproblematiskt, vilket också kommunen belyser i kommunens syn på riksintressen.

Farleder av riksintresse

Under Farleder av riksintresse (bilaga 2 till MKB) förefaller en viss dubbling uppstått. Länsstyrelsen uppfattar det som att alla farleder utan farledsnummer redan är listade med farledsnummer nedanför och kan således raderas.

Dessa benämns:

Äggegrund - Gunvorsgrund farledsnummer 56

Brämön - Stockvik (Sundsvall södra) farledsnummer 650

Åstholmsudde - Tunadal (Nord Draghällan) farledsnummer 651

Fäbogrund - Sundsvallsfjärden (Syd Tjuvholmen) farledsnummer 653

Myrnäs - Sundsvallsfjärden farledsnummer 654

Rödön - Klingerfjärden - Östrand farledsnummer 652

Undantaget är:

Alnöbron-Östrand vilken ska vara kvar men benämnas med farledsnummer 6514 och farledsklass 2.

Vad gäller farled 52, sträckan Grundkallen - Brämön, så föreslår översiktsplanen att farleden anpassas efter sträckningen i fastställd havsplan, vilket den inte gör i karttjänsten. Länsstyrelsen anser att redovisningen i karttjänsten ska korrigeras.

Riksintresse flyg

Kommunen tar i översiktsplanen ställning för bevarande av flygtrafikeringen vid Sundsvall-Timrå Airport. Kommunen redovisar riksintressesområden för flyg, men länsstyrelsen saknar "MSA-tytor" samt "flyghinder influensområden" i redovisningen. Fullständig redovisning av riksintresset är en förutsättning för ett långsiktigt bevarande av flygets intressen.

Vindbruk (3 kap. 8 § MB)

Kommunen vidhåller fortsatt att vissa riksintressesområden för vindbruk står i konflikt med andra intressen. De konflikter som kommunen har identifierat är av den karaktär som hanteras i en tillståndsansökan. Länsstyrelsen vidhåller att riksintressesområdena kvarstår till annat beslut tas.

Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen gör bedömningen att översiktsplan för Sundsvall 2040 i stort sett medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs, men att vissa kompletteringar kan förtydliga kommunens intentioner.

Vatten

Kommunen redovisar hur åtgärder och aspekter för miljökvalitetsnormer för vatten ska kunna följas vid utvecklad och föreslagen ändrad markanvändning i Bilaga 1 (Sammanställning av områden med utvecklad och ändrad markanvändning och dess påverkan på miljökvalitetsnormer) på ett förtjänstfullt sätt. Länsstyrelsen föreslår kompletteringar enligt:

De generella riktlinjerna för vatten (4.1.8) och de kompletterande riktlinjerna för respektive markanvändningskategori lämnar hänsynstagandet till miljökvalitetsnormer för vatten på en övergripande nivå oberört. I stället berör riktlinjerna mer specifika delar som bland annat riksintressen, skyddsvärda naturtyper och dagvatten. Länsstyrelsen anser att hänsyn till miljökvalitetsnormer för vatten behöver vävas in tydligare och bredare i riktlinjerna för översiktsplanen.

Länsstyrelsen anser att utifrån tidigare redogörelse bör ordet ”kan” under avsnitt 4.1.8 Vatten ersättas med ”ska” eller ”kommer” i meningen ”Genom kunskap om våra vattenförekomster kan vi medverka till att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten”.

Länsstyrelsen saknar hur kommunen avser att visa hänsyn samt behov av eventuella skyddsåtgärder som bör gälla vid exploatering på grundvattenförekomsten Nolby-Kvissleby i området MBT-ä32.

Havsmiljö

Miljökvalitetsnormer för havsmiljön är normer enligt 5 kap. 2 § första stycket 4 miljöbalken (1998:808). Enligt 3 kap 4 § plan- och bygglagen (2010:900) ska det av en översiktsplan framgå hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken ska följas. Länsstyrelsen anser att förslag till översiktsplan kan utvecklas med beskrivning av status samt relevanta belastningar som påverkar möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för havsmiljön. Exempelvis kan texten på s.224 kompletteras med stycke om MKN för havsmiljön.

Buller

Kommunen omfattas inte av MKN för buller i dagsläget. Det är positivt att kommunen bemött länsstyrelsens synpunkt från samrådet att bullerkartering ska inkluderas i karttjänsten. Karteringen finns inte i karttjänsten i dagsläget, länsstyrelsen vidhåller att karteringen bör inkluderas i karttjänsten.

Luft

Kommunen har bemött länsstyrelsens synpunkt från samrådet att inkludera områden som inte uppnår MKN för luft i karttjänsten. Karteringen finns inte i karttjänsten i dagsläget, länsstyrelsen vidhåller att karteringen bör inkluderas i karttjänsten.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen är förenlig med 7. Kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Översiktsplanens urval av LIS-områden och de generella riktlinjerna bedöms i stort vara väl underbyggda. Länsstyrelsen bedömer att antalet och omfattningen av områdena på en övergripande nivå är tillräckligt begränsade för att strandskyddets syften ska kunna tillgodoses långsiktigt. Även de enskilda områdena är generellt sett väl motiverade och avgränsade när de kombineras med de lokala riktlinjerna.

För de föreslagna LIS-områden som helt eller delvis består av jordbruksmark behöver kommunen föra ett resonemang kring den brukningsvärda markens kvalitet, om den tänkta exploateringen är ett väsentligt samhällsintresse, samt göra en bedömning och redogöra för om den tänkta exploateringen kan ske på annan mark.

För att få bebygga brukningsvärd jordbruksmark krävs det enligt 3 kap. 4 § MB en konkret utredning som visar att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annan mark. Om kommunen kan redogöra för detta på fullgott sätt är Länsstyrelsen överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS. Läs mer under kapitlet för jordbruksmark.

Nedan beskrivs de LIS-områden där länsstyrelsen tidigare eller fortfarande har synpunkter:

A4 Nyråviken, Armsjöns norra strand

Kommunen har uppmärksammat och tagit ställning till det förhållandevis långa avståndet till kollektivtrafik, vilket länsstyrelsen efterfrågat. Med hänsyn till det bebyggelsestryck som finns runt Armsjön är det positivt att kommunen pekar ut ett begränsat område för bebyggelse för att Armsjön i stort och på lång sikt ska kunna ha tillgängliga stränder.

A7 Sörfors södra Marmen

Det utpekade området är förhållandevis oexploaterat, består till stor del av jordbruksmark och ingår i riksintresse för kulturmiljövården. Länsstyrelsen anser att kommunen inte har visat att området är lämpligt för landsbygdsutveckling och att en exploatering av området på lång sikt inte riskerar att skada riksintresset eller strandskyddets syften. Det kan inte anses tillräckligt att endast ange att tillkommande bebyggelse ska anpassas till landskapet och kulturmiljön utan att närmare beskriva vad detta innebär. Marmens stränder är redan idag till stor del exploaterade och bebyggelsestrycket är högt. Det finns därför en påtaglig risk att strandskyddets syften inte kommer att kunna uppnås och att riksintresset skadas på sikt.

A8 Västra Lunde vid Öster-Rännöbodsjön

Länsstyrelsen anser inte att kommunen har visat att området är lämpligt för landsbygdsutveckling med hänsyn till riksintresset för kulturmiljövården. Det kan inte anses tillräckligt att endast ange att tillkommande bebyggelse ska anpassas till landskapet och kulturmiljön utan att närmare beskriva vad detta innebär.

A10 Lund vid Stödesjön

Kommunen har uppmärksammat och tagit ställning till det förhållandevis långa avståndet till kollektivtrafik, vilket länsstyrelsen efterfrågat. Området bedöms kunna vara lämpligt som LIS-område.

A11 Anundgård och Österströn vid Holmsjön

Kommunen har tagit ställning till riksintresset för rennäringen. Länsstyrelsen har inga synpunkter på utpekandet.

B2 Sandnäset-Gimåfors

Kommunen har tagit ställning till riksintresset för rennäringen. Länsstyrelsen har inga synpunkter på utpekandet.

B3 Viggesjön

Det utpekade LIS-området utgör en betydande del av den oexploaterade strandlinjen längs sjön, som har ett påtagligt naturvärde. Länsstyrelsen anser att det inte är visat att exploatering inom området är lämplig och kan ske inom området utan att skada strandskyddets syften. Det kan inte anses tillräckligt att endast ange att tillkommande bebyggelse ska anpassas till natur- och kulturmiljön utan att närmare beskriva vad detta innebär.

B4 Juniskär

Länsstyrelsen har snorkelinventerat Bodviken under sommaren 2020 (11 augusti). Det område som då inventerades utgörs av den sydöstra delen av viken. Här utgörs botten av mjukbotten med lera. Denna typ av miljö är inte helt vanligt förekommande i Västernorrland och är många gånger förknippat med höga marina värden.

Det inventerade området har indikationer på hög näringsbelastning med kraftig trådalgpåväxt och förekomst av en hel del fint sediment på vegetationen (varierar en del inom området) och stor förekomst av korsandmat.

Området har bedömts ha höga marina värden. Här finns rikliga kärlväxtängar av borstnate (djup >1.5 m). På grunt vatten finns täckande mattor av ljusgrön korsandmat, men även delvis rikligt av kransalgen borststräfs samt olika arter av slingor. Vid inventeringen hittade vi även arten hjulmöja, vilket är högst ovanligt förekommande i länet. Strandlinjen är tydligt exploaterad, utom längst in i viken som domineras av vass. Den grunda miljön hyser höga naturvärden, inte minst utifrån att det är mjukbotten och riklig förekomst av kärlväxter och kransalger. Området har troligen även värden för fisk så som abborre och gädda.

För tillkommande exploatering är det av vikt att avloppslösningen inte belastar miljön, inte minst vid eventuell exploatering för turism, då denna typ av exploatering kräver stora anläggningar. Viken visar redan idag indikationer på näringsbelastning så det är viktigt att man har i beaktande att det inte blir en ökad näringsbelastning på viken, vilket kan medföra att områdets marina naturvärden förloras. Även fast att det enbart är den norra delen av viken som avses att vara LIS-område så bör ändå stor försiktighet råda vad gäller ökat utsläpp av näringsämnen. Då viken är så pass avgränsad så kan utsläpp i den norra delen av viken påverka även den södra delen.

Det är nu flera år sedan inventeringen gjordes (2004), och en ny inventering bör göras innan någon ytterligare exploatering planeras. Området bedömdes vid inventeringen ha höga naturvärden (naturvärde klass 3). Vid inventeringen hittades hela 100 arter av kärlväxter på platsen, dvs mycket artrikt. Även vid den inventeringen konstaterades kransalger i havet. På stranden observerades förekomst av flera speciella arter, så som exempelvis engelskt rajgräs, vit blåra, strandiris och klappermolke. I området mynnar även vattendrag. Detta sammanlagt gör att området bedöms ha höga naturvärden. Utifrån detta gör länsstyrelsen bedömningen att exploatering av denna del av stranden bör undvikas om värdena ska kunna bevaras.

Synpunkter av allmän karaktär

Kommunen skriver på s.187 "Vid urval av LIS-områden har utgångspunkten varit att en dispens från strandskydd kan stärka förutsättningarna för positiv och hållbar utveckling."

Länsstyrelsen ställer sig kritiskt till formuleringen "positiv och hållbar utveckling" och anser att kommunen bör antingen utveckla meningen med en tydlig definiering av begreppet eller stryka meningen. Länsstyrelsen anser att för att det ska kunna vara en positiv och hållbar utveckling borde även räknas in att utvecklingen är positiv för naturen och dess värden, så väl som de ekosystemtjänster som området genererar oss idag samt sociala- och ekonomiska aspekter.

Länsstyrelsen anser generellt att den potentiella negativa påverkan på de marina värdena i samband med kustnära LIS-områden tas i anspråk kan beaktas mer tydligt. Speciellt känsliga områden är grunda havsvikar med mjukbottenar.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som berör andra kommuner samordnas på lämpligt sätt.

Hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Länsstyrelsen bedömer att bebyggelse och byggnadsverk i stort inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion, med reservation för

de frågor som rör transporter av farligt gods där länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör utvecklas.

Förorenade områden

Länsstyrelsen bedömer att kommunen behandlat förorenade områden på ett lämpligt sätt. Det är positivt att kommunen bemött länsstyrelsens synpunkt angående ajourhållning av förorenade områdets status med att de vill visa att det är vanligt förekommande med förorenad mark och att texten ska ses över årligen alternativt sätta ut ett datum när text senast reviderades.

Geotekniska riskfrågor

Länsstyrelsens bedömning är att geotekniska riskfrågor har hanterats på ett acceptabelt sätt i översiktsplanen. Förslag på ytterligare komplettering för ökad tydlighet är att det i webbkartan tydligt framgår vilka källor som kartlagren härrör från.

Farligt gods och transportrelaterade risker

Karttjänsten redovisar farligt gods och transportrelaterade risker på ett bra sätt. Länsstyrelsen anser att kommunen bör kunna utveckla sitt resonemang kring hur farligt gods och transportrelaterade risker ska hanteras i enlighet med den markanvändning som översiktsplanen medger.

Det gäller i första fall:

- Bebyggelse nära järnvägen i centrala Sundsvall. Länsstyrelsen vill tydliggöra att vid detaljplanering eller bygglov inom 150 meter från en farligt gods transportled bör man göra riskanalyser, även om man klarar angivna skyddsavstånd kan det ändå krävas riskanalyser. Det gäller särskilt farliga verksamheter som kan utgöra en risk om det uppstår ett utsläpp eller händer en olycka som kan få påverkan på själva farligt godslederna. På alla Trafikverkets järnvägar ska farligt gods kunna transporteras.
- Bebyggelse (föreslagen och utvecklad) i närheten av farliga verksamheter eller rekommenderade leder av farligt gods.
- Hantering av farligt gods generellt och lämpliga riskavstånd till dessa stråk.

- Kommunen kan med fördel utveckla sitt resonemang om den nuvarande hanteringen med förbud och omledning via Birsta är den långsiktiga lösningen som kommunen vill ha.
- Kommunen kan utveckla sitt resonemang kring hur bebyggelse i Birsta ska hanteras kopplat till den stora mängden farligt gods som går där nu.
- Kommunen kan med fördel redovisa sin syn på förbudszoner för transport av farligt gods och dess aktualitet

Synpunkter kopplat till användningen Mångfunktionell bebyggelse, verksamhet (MBV)

På sidan 108 finns Riktlinjer som kompletterar de generella riktlinjerna för alla områden med beteckningen MBV. Kommunen skriver "Verksamheter med större transportbehov lokaliseras nära trafikplatser och andra kopplingar till större transportstråk. Ytor för omlastning, lagring och parkering bör delvis kunna lokaliseras inom det byggnadsfria avståndet kring transportleder (12, 25 eller 40 meter från vägmitt beroende på vägklassning), men det kan då finnas behov av en riskutredning."

Länsstyrelsen anser att ovanstående text måste ändras för att det ska stämma med verkligheten. Förslag på formulering, se nedan;

"Verksamheter med större transportbehov bör lokaliseras nära trafikplatser och andra kopplingar till större transportstråk. Tillståndspliktig zon gäller, 12, 25 eller 40 meter från vägområdesgräns beroende på vägklassning. Undantag från detta kan göra i vissa fall om det finns underlag som kan visa att det ske utan påverkan på infrastruktur, trafiksäkerhet eller hälsa." observera att tillståndspliktig zon räknas från vägområdesgräns, inte från vägmitt.

För kännedom arbetar Länsstyrelsen med en vägledning kring farligt gods. Den kan förhoppningsvis ge kommunen vägledning i frågorna och ge stöd hur översiktsplanen kan formuleras för att kunna vägleda i kommande planskeden.

Klimatanpassning

Kommunen har i sin samrådsredogörelse redovisat vilka förändringar som gjorts i översiktsplanen sedan samrådsskedet. Samtliga synpunkter som lämnades vid samrådet har besvarats och behandlats.

För kännedom har Länsstyrelsen beställt en rapport från SMHI om länets framtida havsnivåer, som kommer att publiceras i mitten av juni 2022 på länsstyrelsens webbsida.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter gällande övriga allmänna intressen

Vattenförsörjning

Länsstyrelsen saknar rubrik och allmän text för Teknisk anläggning, TA, Vattenförsörjning.

Allmän information, generella ställningstaganden, riktlinjer och konsekvenser bör sammanställas och redovisas.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör redovisa hur stort vattenbehov samtliga relevanta intressenter har nu och i framtiden, till användning för såväl hushåll, jordbruk och industri som i övrigt. Nutida och framtida dricksvattenresurser samt reservvattentäkter bör redovisas. Det bör framgå hur kommunen avser att skydda dessa, det vill säga hur planens övriga förslag på exploatering och byggande förhåller sig till dricksvattenresursen eller tåkten. Klimatets inverkan på framtida vattenbehov, vattentillgång, vattenkvalitet, och föroreningsrisker bör förtydligas. Redovisa hur dricksvattnet har klimatsäkrats. Det framgår inte hur de allmänna dricksvattentäkter som inte har något vattenskyddsområde ska skyddas. Redovisa hur inrättandet av nya vattenskyddsområden och revideringar av gamla vattenskyddsområden kan påverka översiktsplanen.

Jordbruksmark

Länsstyrelsen saknar tydligt ställningstagande kring hantering av jordbruksmark.

Jordbruksmark är en viktig resurs och frågan om exploatering av jordbruksmark har uppmärksamats alltmer de senaste åren. Hur kommunen arbetar för att upprätthålla ett livskraftigt och fungerande jordbruk kommer att bli en allt viktigare fråga i framtiden med anledning av både klimatförändringar och exportläget till följd av krissituationer i världen.

Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar

endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk (3 kap. 4 § MB). Länsstyrelsen tycker det är positivt att en del av målbilden för ÖP 2040 är att inte bebygga jordbruksmark, men anser samtidigt att en förutsättning för detta ska följas är att översiktsplanen kompletteras med en generell riktlinje som gäller all markanvändning och framtida exploatering, där innefattat detaljplaner, bygglov, förhandsbesked, lantmäteriförrättningar, LIS, strandskyddsdispenser med mera.

Länsstyrelsen anser att om översiktsplanen medger att jordbruksmark exploateras för andra intressen måste det framgå av översiktsplanen hur jordbruksmarken ska hanteras. Vidare tydliggöranden kan göras under:

4.2.1 Mångfunktionell bebyggelse stad/tätort (s.50)

I riktlinjer som kompletterar de generella riktlinjerna för alla områden med beteckningen MBT skriver kommunen: ”om en detaljplan rör bebyggande på jordbruksmark bör en bedömning av brukningsvärd jordbruksmark göras”. Länsstyrelsen vidhåller att om bebyggande på jordbruksmark föreslås ska en bedömning av jordbruksmark alltid göras. Texten föreslås revideras.

4.2.4 MBV-ä1 Ljustavägen (s.109)

Kommunen redovisar i text att området består av jordbruksmark. Länsstyrelsen anser att texten kan kompletteras med ett tydligare resonemang hur jordbruksmarken ska hanteras.

4.2.7 VIF-ä13 Gårdsjön (s.130)

Kommunen skriver under konsekvenser att en mindre yta med jordbruksmark kan beröras. Länsstyrelsen anser att texten kan kompletteras med ett tydligare resonemang hur jordbruksmarken ska hanteras.

Kriterier för val av LIS-områden (s.188)

Texten är i stort sett bra och skulle kunna utgöra stommen för en generell riktlinje. För att bebygga brukningsvärd jordbruksmark krävs konkret utredning enligt 3 kap. 4 § MB som visar att det aktuella behovet inte kan godoses på annan mark (se t.ex. MÖD dom 16/1 2019 i mål nr P 3809-18).

Det är positivt att kommunen har som riktlinje att inga LIS-områden ska ligga på brukningsvärd jordbruksmark men Länsstyrelsen ställer sig frågande till formuleringen ”exploatering av jordbruksmark ska i största möjligaste mån undvikas”. Formuleringen öppnar upp för exploatering av jordbruksmark och Länsstyrelsen noterar att det finns LIS-områden som ligger på jordbruksmark, huruvida marken är brukningsvärd eller ej framgår inte av planen.

8.2 Målkonflikter och avvägningar

Texten är i stort sett bra, och kan komplettera en generell riktlinje vad gäller jordbruksmark. Länsstyrelsen vill dock poängtera att jordbruksmark inte är ett riksintresse utan att jordbruksmark är ett av nationell betydelse enligt miljöbalkens 3 kap. 4 §. Texten föreslås revideras.

Övrigt

För kännedom har Länsstyrelsen påbörjat att ta fram en regional vägledning kring brukningsvärd jordbruksmark i fysik planering. Vägledningen förväntas vara färdig under kommande år och kan vara en tillgång i kommande planeringsprocesser.

Infrastruktur

Juniskärvägen

Efter Trafikverkets ombyggnation av vägen samt skapande av fartgupp så är trafiksituationen relativt bra i dagsläget. För att ytterligare exploatera längs juniskärvägen behövs dock trafiksituationen utredas ytterligare. Det framgår inte av hur många bostäder de nyttkomna MBT-ä-områdena medger, till exempel kan separat GC-väg vara skäligt.

Trafikverket har föreslagit ett väghållarbyte för Juniskärvägen, dvs. att kommunen blir väghållare. Om förslaget går igenom kan kommunen utveckla området utifrån sina egna förutsättningar.

Njurundakusten

Ökat planläggning av bostäder etc. t.ex. vid Skedlovägen och Mjösundsvägen kommer att öka trycket på infrastrukturen. Kommunen bör utveckla sitt resonemang i översiktsplanen hur man har för avsikt att möta det framtida behovet. Exempelvis saknar i dagsläget vissa vägar i Njurunda centrum separat GC-väg.

Även i detta område har Trafikverket har föreslagit ett väghållarbyte för de statliga vägarna i Njurunda centrum, dvs. att kommunen blir väghållare. Om förslaget går igenom kan kommunen utveckla området utifrån sina förutsättningar. Vägarna ut mot kusten är smala och saknar vägrenar. Därför behöver kommunen särskilt beakta hur möjligheten att åka kollektivt tillgodoses vid exploatering. Även andra färdstätt som gång och cykel bör beaktas i tidigt skede.

Järnväg

Ådalsbanan

För kännedom pågår en linjestudie som tydligare ska visa var den nya banan hamnar i den fastställda järnvägskorridoren.

Malandsspåret

Texten om Malandsspåret, och de beskrivna logistikutmaningarna kan kortas ned då byggande av Malandsspåret pågår.

Ändrad markanvändning, TIJ-ä

Ostkustbanan

Det finns en linjestudie och det pågår planläggning i denna sträckning. Detta gäller även texten om sträckan söder om Njurundabommen. Där har det fattats ett beslut om vilken korridor som är lämpligast. Texten föreslås uppdateras.

Järnvägen genom centrum

Länsstyrelsen anser att det tydligt bör framgå att det är kommunen (och inte trafikverket) som har studerat möjliga principlösningar för järnvägen genom centrum. Det är positivt att kommunen ser en potential för ett grönt rekreationsstråk längs järnvägen i centrala Sundsvall. För att skapa detta gröna rekreationsstråk, inkl. trädplanteringar utmed järnvägen, bedömer Länsstyrelsen att parkeringsplatser mm måste flyttas.

Länsstyrelsen föreslår att meningen på s.142 stryks: "Innan några större förändringar genomförs behöver Trafikverket upprätta en järnvägsplan med tillhörande utredningar. Något sådant arbete är inte planerat enligt den åtgärdsplanering som gäller 2021". I dagsläget finns det inte några planer på att starta någon sådan

utredning. Kommunen bör fortsatt samråda med Trafikverket i frågan.

Ur kulturmiljösynpunkt förefaller alternativet att behålla korsningar i plan med bomfällningar som det bästa alternativet, men det måste utredas mer i detalj.

Kommunen hänvisar till ”byggnadsfritt avstånd”, kommunen bör i stället använda sig av begreppet ”tillståndspliktig zon”.

Situationen på Alnö

Trafiksituationen kring Alnöbron (TIA-u) är fortsatt pressad. När det gäller utveckling och exploatering på Alnö bör hänvisning ske till resultatet av den trafikutredning som görs mellan kommunen och Trafikverkets. Vidare hänvisar Länsstyrelsen till Trafikverkets yttrande.

Naturvård

SBS-u vid Slädaviken

Länsstyrelsen anser att områdets riktlinjer bör kompletteras med mer ingående beskrivning av naturvärdena. I området finns naturvärden kopplade till odlingslandskapet, bland annat registrerat i naturvårdsobjekt 81045 Stömsta-Ås-Släda. Det beskrivs som natur- och kulturlandskap, typiskt för Norra Alnö, med områden med ängs- och hagmarker med värdefull flora samt förekomst av mnemosynefjäril och artrik alskog. Fynd av mnemosynefjäril finns också utanför naturvårdsobjektet inom SBS-u Slädaviken och området utgör kärnområde för mnemosynefjärilen. Länsstyrelsen bedömer därför att dessa naturvärden, som är desamma som är utpekade i riksintresset, måste redovisas i riktlinjerna för området. Om det blir aktuellt med en utveckling av bebyggelse i området vid Slädaviken så behöver kunskapen om var naturvärdena finns höjas (de finns även utanför naturvårdsobjekten) liksom hur naturvärdena kan värnas och en grön infrastruktur för dessa värden upprätthållas, i synnerhet för mnemosynefjäril. Länsstyrelsen inleder gärna dialog med kommunen för att gemensamt hitta en lämplig nivå på frågorna.

Karttjänsten

Karttjänsten kan med fördel kompletteras med skikt över naturvårdsavtal mellan Skogsstyrelsen och markägare. Avtalen är civilrättsliga och innehåller fastighetsreglerande bestämmelser.

Karttjänsten kan även kompletteras med skikt över fäbodrar som Länsstyrelsen besitter.

Övriga synpunkter & kommentarer

Vindkraft

Energimyndigheten har tagit fram informationsmaterial¹ för planering av vindkraft som finns tillgänglig på myndighetens hemsida. Materialet besvarar många av de frågor som finns runt vindkraftens påverkan.

Klimatanpassning

Länsstyrelsen vill tipsa om den nyligen publicerade vägledningen "Checklista för begränsad klimatpåverkan" som är framtagen av RUS med syftet att förenkla för (bland annat) kommuner att i den fysiska planeringen hantera klimatpåverkan: Checklista för begränsad klimatpåverkan - Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (rus.se)

Beredning

Detta beslut har fattats av Länsråd Daniel Gustafsson efter föredragning av Planhandläggare Fredrik Bergman. I den slutliga handläggningen har även följande handläggare deltagit:

Adrian Nordlund planhandläggare
Angelica Hägglund miljöhandläggare
Cecilia Jansson miljöhandläggare
Erik Borell miljöhandläggare
Hamlet Mirjamsdotter planhandläggare
Hennie Ivarsson utvecklare mänskliga rättigheter
Karin Hermans planhandläggare
Kristin Lindström biolog
Lisa Dahlén vattensamordnare
Lotta Nygård miljöhandläggare
Love Frykman energi och klimatstrateg
Martin Neldén beredskapshandläggare
Mikael Thörne byggnadsantikvarie
Ola George arkeolog
Per Lingensjö handläggare dricksvattenfrågor

¹ Planera för vindkraft (energimyndigheten.se)

2022-06-23

401-3616-22

KS-2022-00275

Robin Paulonen utvecklare mänskliga rättigheter
Ulrika Viklund samordnare brottsförebyggande arbete
Viveka Sjödin klimatanpassningssamordnare

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför
namnunderskrift.

Kopia via e-post:

Deltagande myndigheter

Deltagande handläggare

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med
planhandläggare Fredrik Bergman som föredragande.